

“แต่งกาย ..แบบ.. ไทย”

THAI DRESS

- คู่มือการเรียนรู้ -
สำหรับเด็กอายุ 10 ปีขึ้นไป

Learning Book for children 10 years old and above

สารบัญ

เกริ่นนำ

Foreword

- 2 -

ชุดไทยประเพณี

Traditional Thai Clothing

- 4 -

ชุดไทยประยุกต์ในสมัยรัชกาลที่ 5

Royal Fashion of King Chulalongkorn

- 8 -

ชุดไทยพระราชนิยม

Thai National Costume

- 14 -

ชุดไทยร่วมสมัย

Thai Contemporary Outfits

- 34 -

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

Sources

- 37 -

แต่งกาย แบบ ไทย

THAI DRESS

เกริ่นนำ

Foreword

การแต่งกายเป็นรูปแบบหนึ่งของวัฒนธรรมไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากแหล่งอื่นทั้งจากจีน อินเดีย เปอร์เซีย และตะวันตก และดัดแปลงให้สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต จนกลายเป็นรูปแบบเฉพาะที่เหมาะสมกับคนไทย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขึ้นอยู่กับ บริบทสภาพของสังคม สิ่งแวดล้อม และระบุนิยม ในแต่ละยุคสมัย

According to the social context, environment, and taste of fashion, the costume is a kind of cultural clothing which has always been changed through times. Even though Thais have been accepted the major influence such as China, India, Persia and Western, Thai costume has been applied or adapted others to fit Thai's lifestyle. So this dress becomes a unique style and appropriate for Thais.

ชุดไทยประเพณี

Traditional Thai clothing

ในอดีตคนไทยมักแต่งกายแบบตามสบาย ผู้ชายนิยม
นุ่งผ้าโจงกระเบนสีเข้ม ไม่สวมเสื้อ ส่วนผู้หญิงไทย
นิยมนุ่งผ้าถุงหรือโจงกระเบน คาดผ้าแถบรัดอกและ
ห่มสไบเฉียง การแต่งกายรูปแบบนี้มีธรรมเนียมการนุ่งผ้า
สีประจำวัน ทั้งเจ็ดวันตามกลอนสวัสดิรักษาซึ่งคนไทย
เชื่อว่าเป็นสิริมงคล ในสมัยรัชกาลที่ 5 สตรีในราชสำนัก
ได้ปรับเปลี่ยนโทนสีผ้านุ่งห่มใหม่เป็นสีสันที่ตัดกัน
ดังนี้

วันอาทิตย์ : นุ่งผ้าสีแดงล้วนจี ห่มสไบสีเขียวโคก

วันจันทร์ : นุ่งผ้าสีเหลืองอ่อน ห่มสไบสีน้ำเงิน
หรือสีบานเย็น

วันอังคาร : นุ่งผ้าสีม่วง ห่มสไบสีเขียวโคก หรือนุ่งผ้า
สีโคกห่มสไบสีม่วง

วันพุธ : นุ่งผ้าสีเหลือง หรือถั่วเขียว (เขียวเข้ม หรือ
สีเทา) ห่มสไบสีจำปาอ่อน หรือแก่ (เหลือง)

วันพฤหัสบดี : นุ่งผ้าสีแดง ห่มสไบสีเขียวอ่อน หรือ
นุ่งผ้าสีเขียวใบไม้ ห่มสไบสีแดงเลือดนก (ทับทิม)

วันศุกร์ : นุ่งผ้าสีน้ำเงินแก่ ห่มสไบสีเหลือง

วันเสาร์ : นุ่งผ้าสีม่วง ห่มสไบสีเขียวโคก

ชายไทยสมัยก่อนนุ่งโจงกระเบน
ไม่สวมเสื้อ

A man of the past wore
jong kraben and topless.

ชุดไทยนุ่งโจงห่มสไบ
Jong kraben & Sabai (breast wrap)

In the past Thai people dressed in casual, men common wore only a single jong kraben (lower body wrap cloth) in dark color and topless. Women wore hip wrappers or jong kraben; they used a narrow strip cloth to wrap around the breast and then covered with a sabai or satin shawl for the upper body. Besides, Thai people had old traditional believed lucky color in everyday which accorded to the old Thai literature “Swasdi Raksa”. In the reign of King Chulalongkorn, the royal court ladies adjusted the color scheme of the garment on seven days by mixing contrast color between top and bottom dress as shown below.

Sunday : Lychee red bottom with light green top or light green bottom with ruby red top.

Monday : Pale yellow bottom with blue or reddish pink top or dove gray bottom with orange yellow top.

Tuesday : Mauve bottom with light green top or light green bottom with purple top.

Wednesday : Deep green (green pea) or steel ray bottom with yellow (champa) top.

Thursday : Orange bottom with pale green top or light green bottom with ruby red top.

Friday : Royal blue bottom with bright yellow top or purple bottom with chartreuse top.

Saturday : Purple bottom with chartreuse top.

ชุดสูทและผ้าถุงโจงกระเบน
Suit & Tie with Jong Kraben

ชุดไทยประยุกต์ในสมัยรัชกาลที่ 5 *Royal Fashion of King Chulalongkorn*

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ชุดเครื่องแต่งกายแบบชาวตะวันตกได้เข้ามามีอิทธิพลต่อรูปแบบการแต่งกายของคนไทยมาก โดยมีเจ้านายและชนชั้นสูงเป็นผู้นำการแต่งกายตามแบบแฟชั่นตะวันตก ยุคสมัยนี้การแต่งกายไทยเกิดการปรับปรุงประยุกต์ในรูปแบบกึ่งผสมผสานระหว่างแบบฝรั่งกับแบบไทย

In the reign of King Chulalongkorn, the Western fashion of costume influenced to Thai fashion which led trends by the royal family and Thai elites. However this style of Thai clothing was marked as a Thai unique which looked like half-Western, half-Thai national dress.

ชุดเสื้อสูทและโจงกระเบน *Western Suit & Tie and Jong Kraben*

ก่อนปี พ.ศ.2415 เจ้านายผู้ชายได้นำชุดเสื้อคอปิด ผูกผ้าพันคอแบบตะวันตกมาแต่งเข้ากับผ้าถุงโจงกระเบน สวมถุงเท้าและรองเท้านวม ซึ่งรูปแบบการแต่งกายนี้ไม่เหมาะกับสภาพอากาศร้อนของไทยจึงได้รับความนิยมเพียง 2-3 ปี แต่ปัจจุบันชุดเครื่องแต่งกายรูปแบบนี้กลับมาได้รับความนิยมมากในงานแต่งงาน

Before 1872, Thai elite adapted a western suit and tie to a formal outfit by matching with jong kraben ; wore socks and leather shoes. This style of dress was not suitable for the hot weather in Thailand, so it was popular in a few years. At present time this menswear has become very popular for groom's outfit.

ชุดราชปะแตน
Raja Pattern

ชุดราชปะแตน *Raja Pattern Style*

ชุดเครื่องแต่งกายผู้ชายไทยที่รัชกาลที่ 5 ทรงคิดขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2415 โดยประยุตการนุ่งผ้าโจงกระเบนเข้ากับเสื้อสุททขาวคอตั้งติดกระดุมผ่าหน้าที่เรียกว่าเสื้อราชปะแตน (มาจากการผสมคำ Raja และ Pattern ต่อมาเพี้ยนเสียงเป็น ราชปะแตน) และสวมถุงเท้ายาวถึงเข่า สวมรองเท้าวุ้มสัน โดยชุดราชปะแตนถูกใช้เป็นเครื่องแต่งกายแบบทางการสำหรับข้าราชการพลเรือนเรื่อยมาจนกระทั่งถึงยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 จึงเปลี่ยนมาสวมชุดเครื่องแต่งกายแบบสากล ปัจจุบันชุดราชปะแตนนิยมสวมใส่ในโอกาสพิเศษและงานพิธีการต่างๆ เช่น งานแต่งงาน งานประเพณีไทย เป็นต้น

A white stand collar jacket called “Raja pattern” was designed and endorsed by order of King Chulalongkorn in 1872. This men outfit was matching with Thai Jong Kraben, wore socks and leather shoes as a new official uniform for Thai civic servants. After the political changes in 1932, this menswear was replaced with a shirt and pants as the universal standard until nowadays.

ชุดเสื้อแขนพองแบบขามูแฮมและโจงกระเบน
Leg o' mutton sleeve and Jong Kraben

ชุดเสื้อแขนพองแบบขามูแฮม และโจงกระเบน

Leg o' mutton sleeve and Jong Kraben

เจ้านายผู้หญิงในราชสำนักไทยได้รับเอารูปแบบการสวมเสื้อแบบตะวันตกแขนยาว ตันแขนพองแบบขามูแฮม ปกคอตั้ง ซึ่งเป็นอิทธิพลแฟชั่นจากประเทศอังกฤษ ที่นิยมแพร่หลายในช่วงปี ค.ศ.1895 - 1906 (พ.ศ.2438 - 2449) มาดัดแปลงแต่งเข้ากับ ผ้านุ่งโจงกระเบน สวมถุงเท้าและรองเท้าหุ้มส้น

A fashion of leg o' mutton sleeve from England during 1895-1906 imported to Thailand and became very popular among Thai royal court ladies who mixed this style of blouse with Thai Jong Kraben, wore socks and court shoes.

ชุดไทยพระราชนิยม

Thai National Costume

แต่เดิมคนไทยยังไม่มีชุดแต่งกายประจำชาติแบบทางการ จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2503 สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงโปรดเกล้าฯ ให้คิดชุดแต่งกาย ขึ้นใหม่ที่ผสมผสานกับรูปแบบเดิมในอดีต มี 8 รูปแบบ เรียกว่า “ชุดไทยพระราชนิยม” ซึ่งต่อมาได้เป็นต้นแบบ ของชุดแต่งกายประจำชาติสำหรับผู้หญิง

Prior 1960 there is not a typical national costume, therefore Her Majesty Queen Sirikit made officially recreate the formal contemporary for Thai woman dress by redesigning from original costume in the past. There are eight styles of “Thai dress of royal endorsement” which later become Thai National dresses for woman.

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
ทรงฉลองพระองค์ชุดไทยจักรพรรดิ เมื่อปี พ.ศ. 2510

Her Majesty Queen Sirikit
wore Thai Chakri dress in 1967.

ชุดไทยจักรี
Thai Chakri Dress

ชุดไทยจักรี Thai Chakri Dress

ชุดไทยจักรี ตั้งตามชื่อพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ใช้ในงานพิธีกลางคืน ท่อนบนเปิดไหล่หนึ่งด้าน เป็นสไบสำเร็จ ซึ่งมีทั้งสไบปักหรือไม่ปักก็ได้ ตัดเย็บติดกับท่อนล่าง ซึ่งเป็นผ้านุ่งจีบ เป็นผ้าไหม ยกทองทั้งตัวหรือยกเฉพาะเชิงก็ได้

Thai Chakri is a very formal gold or silver metal thread brocade evening dress which named after the Chakri Maha Prasat Hall. This style features a skirt with a front pleat and an attached traditional Thai shoulder cloth. It is often embellished with embroidery.

ชุดไทยบรมพิมาน
Thai Boromphiman Dress

ชุดไทยบรมพิมาน Thai Boromphiman Dress

ชุดไทยบรมพิมานเป็นชุดที่ใช้ในงานพระราชพิธี และงานพิธีกลางคืน เลื้อยแขนยาว คอเลื้อยมีขอบตั้ง ตัวเสื้อและซิ่นติดกันเป็นชุดเดียว ตัดเย็บด้วยผ้าไหม ที่มีทองแกมหรือยกทองทั้งตัว นุ่งจีบแล้วใช้เข็มขัดไทยคาด ซึ่งการนุ่งผ้าจีบนี้นางนั้นเป็นรูปแบบการแต่งกายที่นิยมในหมู่สตรีราชสำนักช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 ปัจจุบัน สตรีไทยนิยมนำแบบฉลองพระองค์ชุดไทยไปตัดเย็บสวมใส่ในโอกาสพิเศษต่างๆ อย่างเช่นใช้เป็นชุดเจ้าสาว ในพิธีแต่งงาน

Thai Boromphiman is a one-piece dress with a long-sleeved plain bodice and stain collar. The silk and metal thread brocade skirt with sewn-in front pleat reflects the pleated hip wrappers were worn by the women of the court in late of 19th century. At present, this style is elegant and proper in various occasions and Thai women usually wear for formal events and official ceremonies as bride dress in the wedding.

ชุดไทยเรือนต้น
Thai Ruean Ton Dress

ชุดไทยเรือนต้น Thai Ruean Ton Dress

ชุดไทยเรือนต้น ตั้งตามชื่อพระตำหนักเรือนต้นในพระราชวังดุสิต เป็นชุดไทยแบบลำลอง ใช้ในโอกาสไม่เป็นทางการ ตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายหรือผ้าไหม เลื้อยคอกลมแขนสามส่วน ผ่าอก ดุมห้าเม็ด ฝ้านุ่งป้าย (ผ้าไหมพื้นผ้าไหมมัดหมี่)

Thai Ruean Ton is named after a Thai traditional house at the Dusit Palace in Bangkok. The dress is tailoring from silk or cotton, a jacket with three-quarter length sleeves and an ankle-length plain or patterned wrap skirt denote for informal dress.

ชุดไทยจิตรลดา
Thai Chitralada Dress

ชุดไทยจิตรลดา *Thai Chitralada Dress*

ชุดไทยจิตรลดาตั้งตามชื่อพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน เป็นชุดที่ใช้ในพิธีกลางวัน เสื้อคอตั้ง ผ่าอก กระดุม 5 เม็ด แขนยาวจรดข้อมือ ผ้านุ่งป้าย (ผ้าไหมพื้น ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้ายกไหม)

Thai Chitralada is the formal daytime dress and named after Chitralada Villa. The plain color jacket is separated from the skirt with three-quarter length sleeves; it is fastened in front with five buttons. The neck is round with stand collar. The ankle-length skirt with a fold at the left front is silk with end border or silk brocade.

ชุดไทยจักรพรรดิ
Thai Chakraphat Dress

ชุดไทยจักรพรรดิ Thai Chakraphat Dress

ชุดไทยจักรพรรดิ ตั้งตามชื่อพระที่นั่งจักรพรรดิพิมาน ในพระบรมมหาราชวังใช้ในงานพิธีเต็มยศกลางคืน ท่อนบนห่มผ้าสองชั้น ชั้นในมักเป็นสไบจีบ และห่ม สะพักทับ ผ้านุ่งยกทองจีบแบบเดียวกัน คาดเข็มขัด และชุดติดกัน ท่อนบนเป็นสไบ ห่มสะพักทับ ผ้านุ่งจีบ คาดเข็มขัดและใส่เครื่องประดับเข้าชุดกัน

Thai Chakraphat is formal evening attire which named after the Chakraphat Piman Hall at the Grand Palace. It features a metal-thread brocade skirt with a front pleat, and a strapless bodice concealed beneath a separate pleated shoulder cloth, with a second, embroidered shoulder cloth on top. This style of dress is worn for formal banquets and official dinners.

ชุดไทยศิวาลัย
Thai Siwalai Dress

ชุดไทยศิวาลัย Thai Siwalai Dress

ชุดไทยศิวาลัย ตั้งตามชื่อสวนศิวาลัยในพระบรมมหาราชวัง ใช้ในงานพระราชพิธีทั้งเวลากลางวันและกลางคืน เสื้อแขนยาว คอกลมมีขอบตั้ง ตัวเสื้อและซิ่นติดกัน เป็นชุดเดียวกัน ตัดเย็บด้วยผ้าไหมที่มีทองแกม หรือยกทองทั้งตัวก็ได้ นุ่งจีบแล้วใช้เข็มขัดไทยคาด ห่มสะพักทับเสื้ออีกชั้นหนึ่ง

Thai Siwalai is a formal dress, bearing the name of Siwalai Garden in the Grand Palace, for Royal ceremonies or formal day or evening functions. The brocade bodice, joined to a matching skirt with a front pleat, is completed with an attached shoulder cloth.

ชุดไทยดุสิต
Thai Dusit Dress

ชุดไทยดุสิต Thai Dusit Dress

ชุดไทยดุสิต ตั้งตามชื่อพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวังใช้ในงานพิธีเต็มยศกลางคืน ตัดเย็บด้วยผ้ายกไหมหรือยกทอง ผ้านุ่งจีบ ชุดติดกัน เสื้อคอกว้าง ไม่มีแขน (มักปักบริเวณตัวเสื้อเสมอ)

Thai Dusit named from the Dusit Maha Prasat Hall in the Grand Palace; this dress is formal evening attire and made of gold brocade with an elaborately embroidered bodice.

ชุดไทยอมรินทร์
Thai Amarin Dress

ชุดไทยอมรินทร์ Thai Amarin Dress

ชุดไทยอมรินทร์มีลักษณะคล้ายกับชุดไทยจิตรลดา แต่เป็นชุดที่ใช้ในงานกลางคืน ลักษณะเสื้อคอตั้ง ฝักอก กระดุม 5 เม็ด แขนยาวจรดข้อมือ ีผ้าถุงป้ายซึ่งตัดเย็บจากผ้ายกเงินหรือยกทอง ซึ่งแตกต่างจากชุดไทยจิตรลดาที่ใช้ผ้าไหมพื้น

Thai Amarin is similar to Thai Chitralada. The distinct difference is between these 2 types of attire is material of wrapped skirt and occasion. Thai Amarin is a formal evening dress with silk and metal thread brocade.

เสื้อสงกรานต์
Songkran Shirt

เสื้อสงกรานต์

Songkran Shirt

ทุกปีในช่วงเทศกาลสงกรานต์ 13-15 เมษายน คนไทยส่วนใหญ่ มักสวมเสื้อลายดอกสีสดใสไปร่วมเล่นน้ำกัน ซึ่งเสื้อลายดอกไม่ใช่เสื้อของไทยดั้งเดิม แต่เป็นเสื้อที่รับเอาอิทธิพลมาจากที่อื่น มีข้อสันนิษฐานว่าการใส่เสื้อลายดอกเริ่มความนิยมขึ้นหลังจากนายเจนภพ จบกระบวนวรรณ ดีเจเพลงลูกทุ่งผู้ที่นิยมใส่เสื้อลายดอกประจำจนเป็นเอกลักษณ์ได้รับรางวัลการแต่งกายดีเด่นด้านอนุรักษ์ความเป็นไทยในปี 2544 ปัจจุบันเสื้อลายดอกเป็นแฟชั่นเสื้อผ้าเฉพาะเทศกาลสงกรานต์ของไทยและมีการคิดพัฒนาเป็นเสื้อลายดอกประจำจังหวัด

Since 2001 Thai people have worn a colorful shirt with a floral printed to join the funny water splashing around the town during Songkran festival (13-15 April). Anyway, this shirt style is not original Thai; it had recreated by tailoring Hawaiian shirt with flowering pattern in Thai style. This shirt becomes popular fashion only for Songkran festival so it common refers to Songkran shirt.

ชุดชาวนาไทย
Farmer Suit

ชุดไทยร่วมสมัย *Thai Contemporary Outfits*

โดยปกติทั่วไปคนไทยแต่งกายตามแบบสากลและไม่แบ่งแยกเพศ สวมเสื้อเชิ้ต กางเกง เสื้อยืด กางเกงยีนส์ กระโปรง ฯลฯ ส่วนรูปแบบจะเป็นการเลือกแต่งกายแฟชั่นนิยม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลากหลายทั้งจากตะวันตก ญี่ปุ่นและเกาหลี อย่างไรก็ตามในบางโอกาสพิเศษคนไทยยังแต่งกายด้วยชุดที่รู้สึกว่าเป็นพื้นบ้านพื้นถิ่นโดยเฉพาะ เช่น ชุดชาวนา ชุดเสื้อสงกรานต์ เป็นต้น

In general, Thai people wear modern fashion outfits like shirt, pants, T-shirt, Jeans, skirt etc. according to the global trends from Western, Japan and Korea style. Otherwise, they wear special garment such as farmer suit or Songkran shirt for the occasional events to fit with the theme.

ชุดชาวนาไทย *Farmer Suit*

ชุดชาวนาไทยมักเป็นเสื้อผ้าฝ้ายไม่มีคอ ผ่าหน้า แขนสั้น และกางเกงขากว้าง ย้อมเป็นสีน้ำเงินคราม ด้วยฮ้อมและสวมงอบป้องกันแดด

A typical of Thai farmer suit tailors from cotton indigo dyed. Upper wear is a jacket with short sleeves and a fisherman pants for the bottom. This one is usually matching with farmer hat and denoted as unisex wear.

เสื้อพระราชทาน
Royally Bestowed Shirt

เสื้อพระราชทาน *Royally Bestowed Shirt*

ในปีพ.ศ. 2523 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ (นายกรัฐมนตรีขณะนั้น) ได้ทูลเกล้าขอพระราชทานแบบฉลองพระองค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตรจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถเพื่อกำหนดเป็นรูปแบบเครื่องแต่งกายไทยสำหรับผู้ชายที่มีลักษณะเฉพาะแต่ยังเป็นสากล เรียกว่า “เสื้อพระราชทาน” ซึ่งแบบเสื้อนี้เกิดขึ้นจากการดัดแปลงเสื้อราชปะแตนเดิมโดยเลือกใช้ผ้าไทยแทน

In 1980 General Prem Tinsulanonda (former Prime Minister of Thailand 1980-1988) requested Her Majesty Queen Sirikit for a shirt pattern of His Majesty King Bhumibol Adulyadej in order to use it as an example for prescribing the standard of formal Thai national costume for men. This royal shirt style was originally adapted from the older Raja Pattern of King Chulalongkorn by tailoring with Thai textile.

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

Sources

เฟซบุ๊กเพจพิพิธภัณฑ์ผ้าในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
พระบรมราชินีนาถ

เฟซบุ๊กเพจศิลปวัฒนธรรม

Source :

Facebook pages of Queen Sirikit Museum of Textile

Source :

Facebook pages of Silpa Wattanatham

จัดทำโดย สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ
4 ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทรศัพท์ 02-225-2777 โทรสาร 02-225-1881-2
www.museumsiam.org